

วัฒนธรรมการทำงานในร้านกาแฟ: กรณีศึกษา Co-working Space ในจังหวัดพิษณุโลก

Working Cultures in Coffee Shops: Case Studies of Co-working Space in Phitsanulok

นิษฐา จันทร์เกิด ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

nitthaj61@nu.ac.th 0884275790

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการทำงานในร้านกาแฟเลือกศึกษาใน co-working space ในจังหวัดพิษณุโลก ในขั้นนี้เป็นการศึกษาจากวรรณกรรมทั้งรูปแบบหนังสือและออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ในยุคแรกยังไม่พบการทำงานในร้านกาแฟ จนกระทั่งในศตวรรษที่ 21 ที่ระบบอินเทอร์เน็ตเริ่มพัฒนาพบว่ามีผู้นั่งทำงานในร้านกาแฟมากขึ้น ส่วนมากพบในประชากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์และวาย การทำงานในร้านกาแฟนี้เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการทำงานแบบเดิมให้เป็นการทำงานผ่านดิจิทัลและการทำงานทางไกล วัฒนธรรมทำงานดิจิทัลลดเวลาให้เหลือเพียง 2 ช่วงคือ เวลาทำงานและเวลาสาธารณะ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการใช้ชีวิตของคนในสังคม ร้านกาแฟที่เปิดให้บริการในรูปแบบของ Co-Working Space เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง อนุญาตให้ลูกค้าเข้าไปนั่งทำงานได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน

คำสำคัญ วัฒนธรรมการทำงานดิจิทัล, ร้านกาแฟ, Co-Working Space

Abstract

The purpose of the research is to study working culture at the coffee shops focusing on co-working space in Phitsanulok. At this stage, literature review both books and online materials were used. The study found that none of any working at the coffee shops until the era of 21st century when internet was developed. People tends to work at the coffee shops increasingly. Most of them are populations in generation X and Y. Working at the café has changed traditional form of working into digital form and remote working. Digital working culture reduces periods of time into 2; working time and public time. It changes the way of living in society. The coffee shops in the form of co-working space, opened 24 hours, allow customers work inside become popular these days.

บทนำ

เริ่มต้นของการค้นพบกาแฟจากตำนานที่กล่าวต่อกันมา ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของกาแฟมาจากเอธิโอเปีย ในช่วงปลายศตวรรษที่ 14 เกิดการแพร่หลายในโลกของอาหรับ จากการคิดค้นของชาวเยเมนในการต้มกาแฟควบคู่กับการเผยแพร่ศาสนา ก่อนที่การต้มกาแฟ เริ่มกระจายเข้าสู่ยุโรปครั้งแรกในช่วงศตวรรษที่ 16 โดยผ่านการค้าขายในดินแดนตะวันออกกลาง การเกิดขึ้นของร้านกาแฟจากการค้นพบหลักฐานย้อนกลับในอดีต ร้านกาแฟที่เกิดขึ้นแห่งแรกได้เกิดขึ้นในอิตาลีในปี ค.ศ. 1645 ประเทศอังกฤษในช่วงประมาณทศวรรษ 1650 ภาพลักษณ์และบรรยากาศของร้านกาแฟเป็นร้านกาแฟสไตล์แบบยุโรป สถานที่ประกอบไปด้วยความสวยงามและความเป็นทางการ นอกจากร้านกาแฟเป็นสถานที่ในการนั่งดื่มกาแฟ แต่ในอดีตร้านกาแฟเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นยุคสมัยใหม่ โดยมีเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ และความเป็นสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านของการเมืองที่มีการปรับเปลี่ยนจากระบบเสรีนิยม

เดิมระบบเศรษฐกิจมีลักษณะทางการค้าในรูปแบบการผูกขาดทางการค้าเสรีนิยม และในบริบททางด้านสังคมเริ่มมีการปรับเปลี่ยนเป็นยุคแห่งเหตุผลและยุคภูมิปัญญา สังเกตได้จากผู้คนหลากหลายอาชีพที่มาพบปะเพื่อรับข้อมูลข่าวสารจากร้านกาแฟ การเผยแพร่กาแฟเข้าสู่ยุโรปในศตวรรษที่ 17 ด้วยความแพร่หลายของลัทธิเหตุผลนิยมทั่วยุโรปสะท้อนให้เห็นถึงความนิยมดื่มกาแฟ ที่กลายเป็นเครื่องดื่มที่กำลังเป็นที่นิยมสำหรับกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย เช่น นักวิทยาศาสตร์ เสมียน และพ่อค้า หรือเรียกกลุ่มคนเรานี้ว่า “แรงงานด้านข้อมูล” ซึ่งการทำงานของกลุ่มอาชีพเหล่านี้เป็นการทำงานแบบนั่งบนโต๊ะเนื่องจากต้องใช้ความคิด มากกว่าการทำงานที่ต้องใช้แรงกาย การดื่มกาแฟในยามเช้าก่อนทำงานจะทำให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่า และกาแฟยังถือได้ว่าเป็นตัวจัดระเบียบสำหรับการนั่งทำงานได้เต็มเวลา นอกจากนี้กาแฟยังถูกเสิร์ฟในสถานที่ชวนเคารพเคร่งขรึมและสงบ กาแฟยังเป็นตัวเสริมในการสนทนาอย่างสุภาพอีกด้วย

ร้านกาแฟแห่งแรกในประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมตะวันตกมีชื่อร้านกาแฟว่า “ร้านกาแฟนรสิงห์” เริ่มต้นเปิดกิจการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ร้านกาแฟเป็นสถานที่แหล่งพบปะสังสรรค์ของเหล่าพ่อค้า และชาวต่างชาติ ร้านกาแฟแห่งนี้เดิมตั้งอยู่ที่บ้านนรสิงห์ เนื่องจากในเดือนมิถุนายน ปีพ.ศ. 2547 ประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นเหตุให้ ในปัจจุบันร้านกาแฟได้กลายมาเป็นทำเนียบรัฐบาล และได้ปิดตัวลงล่าสุดทางมูลนิธิอนุรักษ์พระราชวังพญาไทได้รื้อฟื้นถึงร้านกาแฟที่มีความเป็นสไตล์ยุโรป โดยเริ่มเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2553 การออกแบบร้านกาแฟนรสิงห์ ประเทศไทยได้รับเอาวัฒนธรรมความเป็นต่างประเทศเข้ามาผสมผสานในการออกแบบ โดยเป็นการผสมผสาน ระหว่างศิลปะยุคต้นรัตนโกสินทร์ กับศิลปะสไตล์ไบเซนไทน์ ซึ่งความแพร่หลายของร้านกาแฟสไตล์ยุโรปถือเป็นต้นกำเนิดของการเกิดขึ้นของร้านกาแฟต่างๆ ในประเทศไทย รูปแบบร้านกาแฟในประเทศไทยที่กำลังเป็นที่นิยมในสังคมปัจจุบัน

สามารถแบ่งออกเป็นประเภท 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ร้านกาแฟเคลื่อนที่ รถพ่วงหรือรถเข็นที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย, ร้านกาแฟประเภทมุมกาแฟ ที่นิยมตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้าหรือร้านต่างๆ มีลักษณะคล้ายเคาน์เตอร์บาร์โดยมีโต๊ะสำหรับนั่งรอกาแฟ เพียงแค่ 2-3 โต๊ะ และร้านกาแฟ Stand-alone มีลักษณะเป็นห้องมีพื้นที่ประมาณ 50 ตารางเมตรขึ้นไป มีพื้นที่นั่งเป็นของตนเอง โดยมีสถานที่ตั้ง เช่น บ้านพัก อาคารพาณิชย์ เป็นต้น จากรูปแบบร้านกาแฟในประเทศไทยจากเดิมร้านกาแฟหรือคาเฟ่ มีไว้สำหรับเข้าไปเพื่อดื่มกาแฟเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันการเกิดขึ้นของร้านกาแฟมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมการทำงานในบริบทของวิถีชีวิตคือ ร้านกาแฟไม่ได้มีแค่การเข้าไปดื่มกาแฟเพียงอย่างเดียวแต่สามารถเข้าไปนั่งทำงานได้ด้วย ซึ่งร้านกาแฟ Stand-alone ที่มีลักษณะพื้นที่ให้ทำงานในรูปแบบของ Co-working space กำลังเป็นที่นิยมและตอบโจทย์สำหรับคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นยุคที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตมนุษย์มากขึ้น ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ให้เปลี่ยนไป พื้นที่การทำงานจากการทำงานในรูปแบบเดิมที่อยู่ภายในองค์กรหรือบริษัทที่มีการทำงานอยู่ ณ สถานที่เดิม เปลี่ยนผ่านสู่การทำงานแบบการเคลื่อนย้าย (Digital nomad) เพียงแค่มีคอมพิวเตอร์พกพาและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ทำงานอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมได้ การทำงานยุคใหม่สามารถทำงานสถานที่ใดก็ได้ เช่น บ้าน บริษัท หรือร้านกาแฟ ซึ่งบางสถานที่อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่นั่งทำงานที่ไม่เพียงพอ การทำงานในรูปแบบของ Co-working space ในร้านกาแฟ จึงตอบโจทย์สำหรับคนรุ่นใหม่คือ การทำงานโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ Internet ห้องครัว และห้องประชุม ที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มและอาหารที่สามารถรับประทานได้ตลอดเวลา รูปแบบของลักษณะการทำงานในองค์กร ลักษณะของการทำงานโดยมีโครงสร้างทางสังคมอย่างมีระบบกฎเกณฑ์ สถานภาพบทบาททางสังคม ในการอยู่ภายใต้การสืบทอดตำแหน่ง ค่านิยมของสังคมในอดีตการทำงานในองค์กร การเป็นข้าราชการ เป็นตัวกำหนดสถานะทางสังคม การดำรงตำแหน่งข้าราชการสร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัว และได้รับการดูแลจากภาครัฐด้านของสวัสดิการสังคม ในด้านการรักษาพยาบาลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย การได้รับเงินบำนาญหลังจากปลดเกษียณการเป็นข้าราชการ ซึ่งที่กล่าวมาเบื้องต้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเข้าทำงานในองค์กร ด้วยความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของการเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ สำหรับคนรุ่นใหม่ (Generation Y) เกิดมาพร้อมกับวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่มีความล้ำสมัย ส่งผลให้รูปแบบความคิดเปลี่ยนจากเดิม คนรุ่นใหม่ ไม่ยึดติดกับลักษณะการทำงานในองค์กร คนรุ่นใหม่มีความต้องการทำงานในลักษณะการทำงานในรูปแบบอิสระ หรือการทำงานที่เคลื่อนย้ายในรูปแบบของการทำงาน (Digital nomad) โดยลักษณะของการทำงานสามารถรับงานได้ด้วยตัวเองไม่ผ่านคนกลาง

จากการกล่าวในเบื้องต้น ที่มาของการศึกษาวัฒนธรรมการทำงานในร้านกาแฟ ต้นกำเนิดของกาแฟมีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมมาจากเอธิโอเปีย จากการดื่มกาแฟของชาวเอเยนในอาหรับที่มีการกระจายวัฒนธรรมการดื่มกาแฟเข้ามายังยุโรปโดยผ่านกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย เช่น นักวิทยาศาสตร์ เสมิเยน และพ่อค้า ซึ่งยุโรป

ได้รับเอาวัฒนธรรมของต่างประเทศเข้ามาผสมผสานโดยปรับเปลี่ยนการตีความเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตของตนเอง และยังคงเผยแพร่วัฒนธรรมไปยังประเทศอื่นๆอีกด้วย

วัฒนธรรมการทำงานสมัยใหม่

การทำงานเริ่มต้นจากการทำงานในรูปแบบเดิม คือ การทำงานในรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่มีกฎระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติสืบทอดเนื่องมา ด้วยความนิยมในสมัยก่อนการทำงานที่เป็นข้าราชการ สามารถสร้างความยอมรับในสังคมสมัยนั้นอย่างมาก และยังเป็นหน้าเป็นตาให้กับครอบครัว ปัจจุบันถึงแม้การสอบแข่งขันเพื่อเป็นข้าราชการยังคงมีอัตราการแข่งขันที่สูง แต่ก็นำมาสู่ระบบของเครือข่าย และการแข่งขันทางสังคมระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง การทำงานในระบบของราชการไทย มีการบริหารราชการ ประเทศอยู่ 3 หลักการ คือ หลักการรวมอำนาจการปกครอง หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง และหลักการกระจายอำนาจการปกครอง เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มนุษย์สามารถสัมผัสและรับข้อมูลข่าวสาร สามารถเข้าถึงการสื่อสารได้ง่ายในโลกสมัยใหม่ ผ่านวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture) เชื่อว่าการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นการทำลายเวลาของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์มีเวลาแค่ 2 ช่วง คือ ช่วงเวลาทำงานและช่วงเวลาสาธารณะ แต่เมื่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมยุคดิจิทัลทำให้เกิดเป็นเส้นแบ่งระหว่างเวลาทำงานกับเวลาส่วนตัว ผ่านระบบ (Facebook) เช่น ถูกหัวหน้าสั่งงานผ่านระบบ (Facebook) ทำให้เกิดการแทรกแซงของเวลาทำงาน แต่ในปัจจุบันมีอาชีพที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น อาชีพฟรีแลนซ์ (Freelance) คือผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ เป็นส่วนหนึ่งของแรงงานที่ออกนอกระบบ โดยมีลักษณะของการทำงาน คือ การเป็นนายของตนเองผ่านการเล่าเรื่อง ของ นักรบ มุลมานัส นักร้องแบบกราฟิกอิสระ ศิลปินวัย 27 ปี ที่รับอาชีพเป็นฟรีแลนซ์ ได้กล่าวว่า การทำงานอยู่แค่ออฟฟิศ ไม่ตอบโจทย์กับงานที่ทำ การทำงานเป็นฟรีแลนซ์ต้องค้นหาแนวทางของตนเองให้เจอ จึงสามารถทำงานไปด้วยและเที่ยวไปด้วยได้ เช่นเดียวกับการทำงานในรูปแบบของ (Digital nomad) ในปัจจุบันการเกิดขึ้นของโรคระบาดของไวรัสโคโรน่าทำให้วิถีการทำงานของมนุษย์นั้นเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การทำงานในรูปแบบของการรวมกลุ่ม เปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบของการทำงานทางไกลแทน หรือมีชื่อเรียกว่า Remote worker เป็นการทำงานระยะไกล การทำงานผ่านระบบทางไกลเป็นการทำงานภายในระยะเวลาที่สั้น เนื่องจากการทำงานประเภทนี้ต้องเปลี่ยนสถานที่ในการทำงานไปเรื่อยๆ เหมาะกับวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ชอบเที่ยวและทำงานไปด้วยพร้อมๆกัน เอ็ด ฟรานซิส หนุ่มวัย 37 ปีซึ่งทำงานที่ The Rebel Agency บริษัทที่ปรึกษาด้านการบริการในลอนดอน เป็นคนกลุ่มหนึ่งที่ทำงานในรูปแบบของทำงานพร้อมกับเที่ยวไปด้วยลักษณะการทำงานเป็นการทำงานผ่านเทคโนโลยี เช่น การทำงานผ่าน Facebook, Twitter เนื่องจากออฟฟิศถูกปิดตัวลงเนื่องจากการเกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรน่า เอ็ด ฟรานซิส ได้กล่าวว่า การทำงานทางไกลสภาพแวดล้อมถูกปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

เมื่อสังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแน่นอนแต่ละประชากรในแต่ละ Generation เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น และความห่างของในแต่ละช่วงวัยมีผลต่อการทำงานร่วมกัน เช่นงาน บริษัท หรือ การทำงานในองค์กรที่มีประชากรจำนวนมากหลากหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย ส่งผลให้พฤติกรรมการทำงานแตกต่างกัน รวมไปถึงพฤติกรรมแนวความคิดที่ต้องประสานกันในระหว่างการทำงานเกิดข้อผิดพลาด หรือ มีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน เช่น Generation X หรือ Gen-X มีชื่อเรียกว่า Yuppie หรือ Young Urban Professionals คือคนที่เกิดมาในยุคเศรษฐกิจมั่งคั่ง ร่ำรวย คนยุคนี้เกิดมาพร้อมกับการพัฒนาของระบบคอมพิวเตอร์ และวิดีโอเกมเริ่มมีการฟังเพลงแนวฮิปฮอป ในยุคนี้เริ่มมีการควบคุมอัตราการเกิดของจำนวนประชากร เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรจำนวนมาก ส่งผลให้ทรัพยากรไม่เพียงพอ ปัจจุบัน Generation X มีช่วงอายุอยู่ที่ 40 ขึ้นไป จัดอยู่ในช่วงวัยของการทำงาน คนยุคนี้มีแนวคิดที่ต่อต้านสังคม ไม่เชื่อเรื่องศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นช่วงที่มีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม แต่คนในยุคนี้ ไม่ทำงานแบบเคร่งเครียด หรือที่เรียกอีกอย่างว่า การบ้าน มองสังคมเรื่องของการอยู่กินก่อนแต่งงานเป็นเรื่องที่ปกติ เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของเพศที่ 3 คนในยุคนี้มองเป็นเรื่องปกติไม่ยึดถือเคร่งเครียดเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีเช่นในอดีต ส่วน Generation Y หรือ Gen-Y เรียกอีกอย่างว่า Millennials คือคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540 คน Gen-Y เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยียุคดิจิทัล เป็นการเปิดรับวัฒนธรรม Teen Pop มองว่าการชอบศิลปินหรือ Idols ต่างชาติเป็นเรื่องที่ปกติ และเกิดการยอมรับในปัจจุบัน ในยุคนี้เศรษฐกิจกำลังเฟื่องฟู คนในยุคนี้ค่อนข้างที่จะเปิดรับสิ่งใหม่ๆ เลือกในสิ่งที่ตัวเองต้องการ และปฏิเสธสิ่งที่ตัวเองไม่ต้องการ การเข้ามาของวิวัฒนาการเทคโนโลยีที่มีความล้ำสมัยเป็นการเปิดโอกาสให้คนในยุคนี้เกิดการเรียนรู้ และกล้าที่จะทำสิ่งใหม่ๆคนยุคนี้ไม่ยึดถือธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมมากนัก เพราะมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ล้ำสมัย พฤติกรรมของ Generation Y ในเรื่องของการทำงานต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตมาก และมีฐานะเงินเดือนที่สูง แต่ไม่ค่อยมีความอดทนในเรื่องของการทำงานเช่นคนยุคก่อนๆ

วัฒนธรรมการทำงานในร้านกาแฟ ดึงบทความที่กล่าวมานี้พบว่าการทำงานในรูปแบบออนไลน์ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงและวิถีการดำรงชีวิต เป็นอย่างมากเนื่องจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลต่อกลุ่มของประชากรในแต่ละช่วงวัย (Generation) เปลี่ยนผ่านการทำงานในรูปแบบเดิมที่อยู่ในองค์กร พัฒนาการทำงานสู่การทำงานในรูปแบบยุคออนไลน์ โดยมี อินเทอร์เน็ตเป็นตัวกลางในการสื่อสาร เช่น กลุ่มอาชีพ ฟรีแลนซ์ (Freelance), (Digital nomad) ที่มีการทำงานโดยผ่านทางไกล หรือผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยที่ไม่ต้องทำงานอยู่ติดกับสถานที่เดิมๆ ร้านกาแฟที่เปิดให้บริการในรูปแบบของ Co-Working Space ที่สามารถให้บุคคลสาธารณะเข้าไปนั่งทำงาน และเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมงกำลังเป็นที่สนใจ และได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน รวมทั้งมีอาหาร เครื่องดื่ม และมีทรัพยากรที่

เพียงพอ เช่น โຕ้ะ แก้อี้ และ Wifi ที่ฟรี ทำให้การทำงานในรูปแบบออนไลน์เป็นตัวเลือกที่น่าสนใจสำหรับ
กลุ่ม ที่ทำงานนอกรงค์กร รวมไปถึงนักเรียนนักศึกษาที่สามารถมานั่งทำงานได้อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้จะสำเร็จลงไม่ได้เลยหากผู้เขียนขาดการช่วยเหลือจากบุคคลดังต่อไปนี้ อันดับ
เรียกผู้เขียนขอกราบขอบคุณ อาจารย์กุลธิดา ศรีวิเชียร อาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยแนะนำแนวทางในการเขียน
และคอยสนับสนุนให้คำแนะนำในการเขียนบทความให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบคุณ พ่อ แม่ พี่น้องที่คอยให้กำลังใจเสมอมา และขอกราบขอบคุณเพื่อนที่คอยให้
คำแนะนำ

ขอกราบขอบคุณมหาวิทยาลัยนเรศวรที่มอบโอกาสในการนำเสนอผลงาน จนบทความฉบับนี้
สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้

นิษฐา จันทร์เกิด

บรรณานุกรม

คณะศ กังวานสุโรกร. เส้นทาง “กาแฟ” จากพืช ถึงเครื่องดื่มทางศาสนา แล้วเป็นธุรกิจฮิตทั่วโลก

ได้อย่างไร. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.silpa-mag.com>

ธนพร สิงห์กลางพล. (2557). **วัฒนธรรมกาแฟของผู้คนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีศึกษาวัฒนธรรมการดื่มกาแฟของชาวพม่า**. (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปาริชา มารีเคน. (2554). **ระบบบริหารราชการไทย**. ภาพสีนิจู: คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาพสีนิจู.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). **ธุรกิจร้านกาแฟบริหารอย่างไรให้รุ่ง**. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://kasikornbank.com/th>

อรรถพล ประภาสโนบล. (2559). **วิพากษ์วัฒนธรรมยุคดิจิทัลผ่านปรัชญาการศึกษาของ เปาโล แฟร์วารสารปณิธาน, 12 (1), 82**

BBC. (2559). **1 วันกับชีวิตฟรีแลนซ์ของ "นักรบ มูลมานัส" กราฟิกดีไซน์เนอร์อิสระ** สืบค้น 24 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-39768258>

Bangkokbiznews. (2563). **‘Digital Nomad’ มนุษย์งานยุค ‘New Normal’ ผู้เปลี่ยนโลกกว้างเป็นออฟฟิศ**. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news>

Jidapa Leelaseat. (2019). **กาแฟนรสิงห์ ร้านกาแฟแห่งแรกของสยาม**. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://medium.com>

Posttoday. (2562). **เข้าใจความต่างคน 4 เจเนอเรชัน ทลายช่องว่างเพื่อการทำงานที่แฮปปี้**. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.posttoday.com>

Standage, T. (2556). **ประวัติศาสตร์โลก 6 แก้ว**. (คุณากร วาณิชยวิรุฬห์, แปล). กรุงเทพฯ: มติชน

Smeleader. (2020). **ธุรกิจร้านกาแฟ “นรสิงห์” คาเฟ่แห่งแรกของไทยในสมัย ร.6 ณ ราชวังพญาไท**. สืบค้น เมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.smeleader.com>